

Kenya Special – östafrikansk musik från 70-talet

När skivbolaget Soundways samling Kenya Special – *Selected African recordings from the 1970s & 80s* kom i år väckte den uppmärksamhet. Urvalet gjordes av en vinylälskande Stavangerbo, Fredrik Larvik, utifrån 25.000 singlar som denne hittade i ett hus i Mombasa 2007. En bortglömd musikalisk period från Kenya och Tanzania med delvis glömda musikstilar som *liquid soul*, *benga*, *swahili afrobeat* och *chakacha* fick en ny kommersiell dragningskraft. Torbjörn Arzt har intervjuat Fredrik Larvik.

–Ett tips från en lokal musikhandlare gjorde att jag begav mig till Linkoni vid Mombasakusten. Där blev jag bekant med en kvinna som hade en skivdistribution av kenyansk och tanzanisk vinyl fram till att CD-skivorna tog över i popularitet.

Singlarna var staplade i flera meter högar på golvet i hennes hus. Vi det första mötet 2004 köpte jag bara några stycken skivor. Tre år senare köpte jag alla 25.000 singlar. Några var repiga och gick inte att rätta medan andra var helt okey.

De kenyanska popgrupperna som talar luo spelade *liquid soul* och de som talar kikuyu spelade *benga*. De grupper som var från Tanzania däremot sjöng naturligtvis enbart på swahili.

Att låtar på swahili dominerar menar Fredrik Larvik också framgår i presentationen av kenyansk och tanzanisk populärmusik på hans blogg *Afro7*. Vad betyder bloggen för dig?

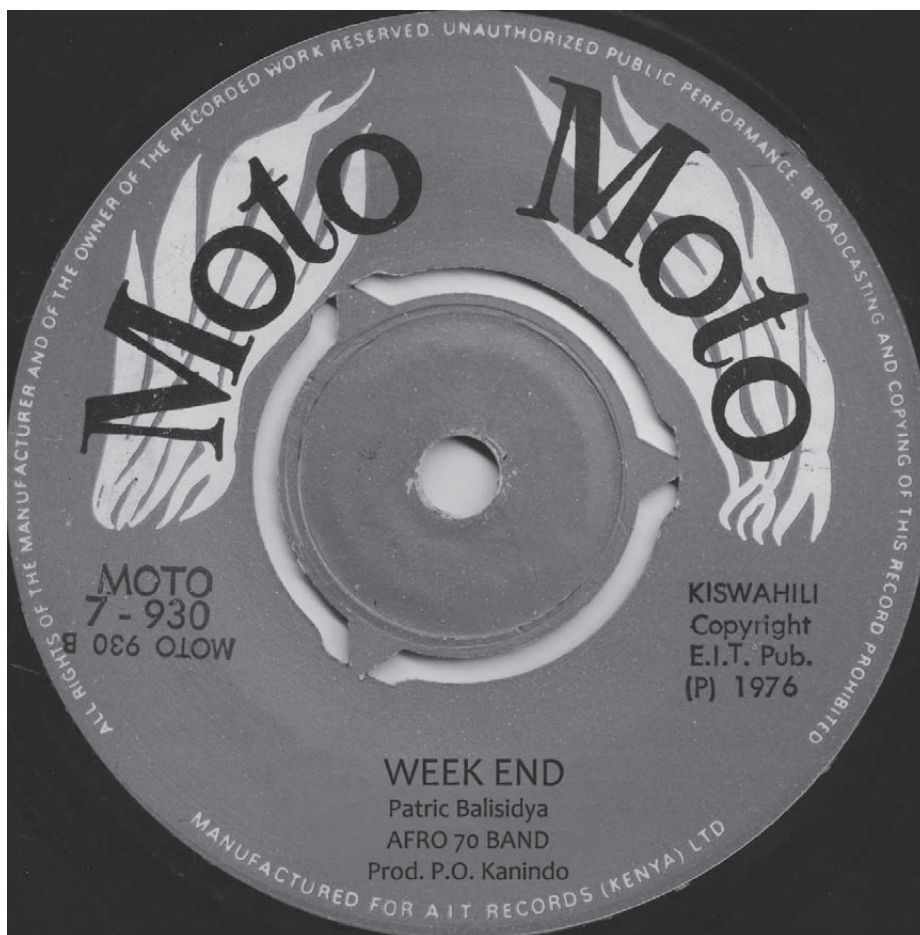
–Mycket! Mitt huvudfokus med *Afro7* är att förutom att sälja singlar också upplysa om all bra musik som kom från Kenya och Tanzania under denna kreativa period. Det har också länge varit strålkastarljus på musik från Västafrika. Folk från hela världen besöker hemsidan! Östafrikansk musik är just nu mycket hett i exempelvis Colombia som är ledande i Latinamerika vid sidan av Kuba när det gäller musik.

Det är bara en kvinnlig sångare på Kenya Specialsamlingen, Sophia Ben. Varför då?

–Det fanns en hel del kvinnor som sjöng, framförallt *taarab*, den traditionella bröllopsmusiken från Tanzania (som inte finns representerad på Kenya Special, min anmärkning). Sophia Ben var ett undantag som en av få kvinnor under perioden som musiken omfattar.

Med undantag av *taarab* är alla övriga musikstilar på Kenya Special – *liquid soul*, *benga* samt *swahili afro* – influerade av den kongolesiska rumban, 1900-talets mest inflytelserika afrikanska musikstil. Rumban sjöngs på lingala och den standardiserade swahili som fanns i DRC nyttjades inte nämnvärt bland kongoleser i Kinshasa. I de östra mineralrika provinserna Katanga, Shaba och Kasai talades dock *shaba swahili*, en kongolesiskt färgad kiswahili.

Hur gick du tillväga när du i innerkonvolutets textdel översatte textutdragen från swahili till engelska?

Week End (1972) med sångerna:

"Tufurahia mandugu weekend eehhh/ Låt oss vara glada bröder över helgen eehh
Twaomba mcheze wimbo zote kwa fuhara/Vi uppmanar er att dansa till alla sånger
med glädje

Nyumbani ya poromochwa/Hemmen är förstörda
Mufurahi mufurahi mufurahi.../Be happy be happy be happy..."

Källa: Kenya Special—Selected East Africa Recording from the 1970s & 80s,
Soundway Records (2013).

–Swahili är inte min starka sida och mina kunskaper inskränker sig till rudimentär turistswahili. Den kenyanska musikjournalisten Emmanuel Mwendwa gjorde därför merparten av översättningarna, liksom textutdragen. Det är många kärlekssånger och personliga dedikationer till okända kvinnor. Det är få politiskt laddade texter.

–Unga musiker i framförallt småstäder i Tanzania är idag mycket influerade av amerikansk hip hop som visas hela tiden i lokala TV-program och som gör dagens musikklimat i Tanzania mer likt USA.

–*Afro70* intar en särställning som Tanzanias mest betydelsefulla grupp. Andra band med bakgrund i Tanzania som är med på Kenya Special är Daniel Owino Misiani, D.O Shirati Band och Orchestra Super Volcano.

“*We welcome all patrons to have fun and enjoy dancing away to our songs repertoire/ It’s our pleasure to entertain revellers on the weekend outings.*”

Inledningsmeningen översatt till engelska som kickar igång *Afro70*:s låt *Week End* (1972) ger en känsla för vad de unga grabbarna i bandet från Dar es Salaam sjöng om! *Afro70*:s bandleader Patrick Balisidya, har enligt Emmanuel Mwendwa haft störst betydelse för Tanzanias populärmusik sedan 1970-talet och var en levande legend vid sin död 2004.

Lyssna vidare på Youtube och sjung med eller köp Kenya Special!

Afrikansk musik kan köpas t.ex. på www.sternsmusic.com.

Torbjörn Arzt

Källor

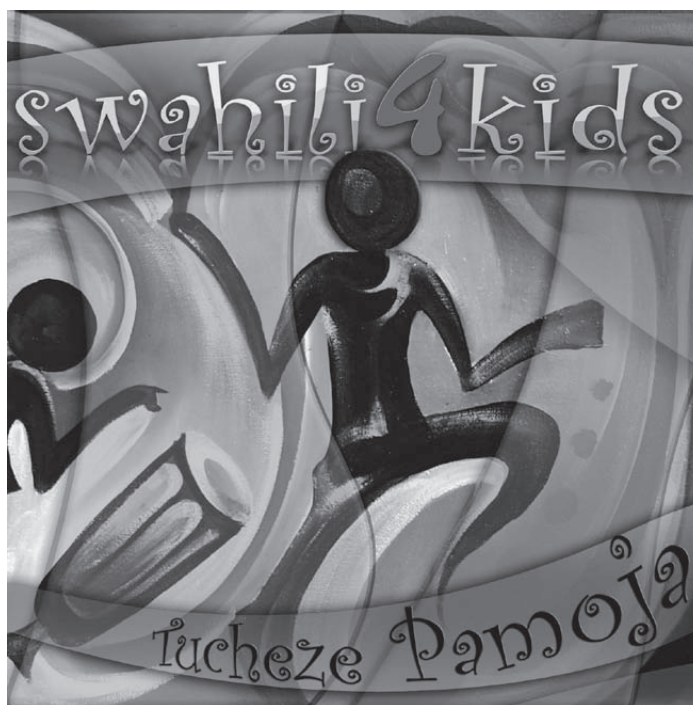
Fredrik Larviks blogg www.afro70.net samt e-postintervjuer med Fredrik Larvik och Emmanuel Mwendwa, kenyansk musikjournalist.

Andreas Hansen: *Kenyas Special’s musical history lesson* (24/7-2013). *The Guardian*.

David Van Reybrouck: *Kongo – En historia* (2013), *Natur och Kultur*. Stockholm.

Jan Blommaert: *Situating language rights: English and Swahili in Tanzania revisited* (2005). *Tilburg University*.

Översättning av låttexten *Week End* gjordes av Diana Wanjiku Waruhiu.

Swahili 4 Kids

Sånger vi lärde oss som barn sitter oftast helgjutet kvar i minnet även som vuxna, själv minns jag de sånger som jag lärde mig som riktigt liten allra bäst. De flesta kulturer och språkgrupper verkar ha barnsånger eller ramsor som lärs och leks ut med barn, men det är stor skillnad på hur tillgången ser ut mellan olika länder och språk. Sånger och ramsor har i alla tider lärts ut av äldre generationer, men nu tar många av oss det för givet att de också ska ingå i det övriga underhållningsutbudet.

På svenska finns det en otroligt stor tillgång till inspelad musik och underhållning för barn, medan det på swahili är mer begränsat. Det finns dock ett lysande undantag! Sedan 2009 producerar *Fnouk studios* i Arusha skivor med barnsånger och barnsagor på swahili. Hittills har två skivor med barnsånger och fem olika ljudberättelser getts ut. Skivorna skapades först med tanken att ge swahilitalande barn som växer upp utanför Östafrika en möjlighet att ta del av sång- och sagotraditioner. Med tiden har de också visat sig att de är sätta att dokumentera barnsångerna på eftersom att de inte har spelats in tidigare. Barns glädje i att lära sig språk och stolthet över sin kultur ökar förstås om det finns roliga sånger och andra sätt att ta till sig språk och kultur på. Skaparna Sune Mushendwa och Meri Dandaki ser som sin idé att både skapa utbildningsmaterial men också att bevara den kulturskatt sångerna utgör.

På första skivan, *Tuicheze Pamoja* (Let’s sing together), finns alla klassiska barnsånger, som till exempel *Simama kaa* som jag lärde mig på min första swahililektion, medan den andra skivan är mer blandad och även innehåller Tanzanias nationalsång. Sjunger på inspelningarna gör barn från flera skolor runt om i Arusha. Just i dagarna kommer den tredje skivan ut *Mapambio* som är traditionella söndagsskolesånger.

Vi alla mår bra av att sjunga och dansa!

Johanna Bergsten

På <http://swahili4kids.com/> finns det mer information om hur du kan köpa skivorna.